

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Marie Součkové v právní věci žalobkyně: **L. K.,** zastoupené Mgr. Janou Hladíkovou, advokátkou se sídlem Pardubice, 17. listopadu 623, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra,** se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, č. j. 52 Az 313/2003 - 37 ze dne 2. 6. 2004,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Ustanovené zástupkyni žalobkyně advokátce Mgr. Janě Hladíkové **se přiznává** odměna za zastupování ve výši 2150 Kč, která jí bude vyplacena do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí z účtu Nejvyššího správního soudu. Náklady právního zastoupení žalobkyně nese stát.

Odůvodnění:

Včas podanou kasační stížností napadla žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) nadepsaný rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, kterým byla zamítnuta její žaloba proti rozhodnutí ministra vnitra č. j. OAM-1041/AŘ-2002 ze dne 18. 9. 2003, jímž byl zamítnut rozklad stěžovatelky a potvrzeno rozhodnutí ministerstva vnitra č. j. OAM-3014/VL-11-K01-2001 ze dne 7. 8. 2001. Posléze uvedeným rozhodnutím byla žádost stěžovatelky o udělení azylu podle § 16 odst. 1 písm. e) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

(azylový zákon) [dále jen „azylový zákon“ nebo „ZA“] zamítnuta jako zjevně nedůvodná, neboť stěžovatelka přišla ze státu, který Česká republika považuje za třetí bezpečnou zemi. Soud dospěl k závěru, že žaloba nebyla důvodná. Stěžovatelka podle něj mohla nejen reálně podat žádost o azyl v Polsku, ale tuto možnost má i v případě návratu do Polska. Soud se ztotožnil s hodnocením žalovaného, podle něhož Polsko splňuje v obecné rovině znaky tzv. bezpečné třetí země ve smyslu § 2 odst. 2 ZA. Soud však z vlastních vyjádření stěžovatelky ve správním řízení zjistil, že Polsko je třetí bezpečnou zemí i ve vztahu ke stěžovatelce samotné. S odkazem na mezinárodněprávní úpravu azylového práva odmítl námitku stěžovatelky, že má právo si vybrat zemi, v níž bude žádat o azyl. Celkově se soud ztotožnil se závěry žalovaného, nezjistil namítaná procesní pochybení z jeho strany, když odpovídající žalobní námitky byly formulovány příliš obecně, což umožnilo opět pouze obecný přezkum správního rozhodnutí a správního řízení jemu předcházejícího. Tvrzením stěžovatelky, že byla na Ukrajině pronásledována, se krajský soud vůbec nezabýval, neboť předmětem jeho zjišťování nebylo naplnění podmínek podle § 12 ZA, nýbrž podmínek pro přijetí rozhodnutí podle § 16 ZA. Závěrem krajský soud uvedl, že v situaci, kdy bylo vydáno rozhodnutí podle § 16 ZA, jsou výroky o neudělení azylu podle § 13 a § 14 ZA, stejně jako o neexistenci překážky vycestování podle § 91 ZA nadbytečné. Z výše uvedených důvodů krajský soud žalobu stěžovatele v souladu s § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), žalobu jako nedůvodnou zamítl. Nadto krajský soud stejným rozhodnutím ustanovil stěžovatelce k její žádosti podle § 35 odst. 7 s. ř. s. k ochraně jejích práv zástupkyni pro řízení o budoucí kasační stížnosti proti tomuto rozsudku, a to advokátku Mgr. Janu Hladíkovou.

V podané kasační stížnosti stěžovatelka napadá rozsudek krajského soudu v celém rozsahu z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. Naplnění důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. spatřuje v nesprávném posouzení právní otázky soudem, a sice zda je Polsko v jejím případě tzv. třetí bezpečnou zemí. Poukazuje na definici tohoto pojmu v § 2 odst. 2 ZA a uvádí, že v jejím případě není splněna podmínka pobytu v této zemi. Územím Polska totiž projížděla pouze autobusem cestovní kanceláře, cesta trvala jen osm hodin a přestávky, které byly činěny kvůli občerstvení, toaletě a na hranicích, nelze považovat za „pobývání“. Naopak výklad, že šlo o pobývání ve smyslu cit. ustanovení, považuje stěžovatelka za absurdní. Nemohla se totiž po území Polska svobodně pohybovat, nemohla tedy vejít v kontakt se zástupci státních orgánů a nemohla tak v Polsku ani požádat o azyl. Naplnění důvodu podle § 103 odst. 1 písm. b) pak stěžovatelka spatřuje ve skutečnosti, že správní orgán tím, že její žádost o azyl zamítl jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 1 písm. e) s. ř. s., pochybil, neboť skutková podstata, z níž žalovaný vycházel, nemá oporu ve spisech, resp. je s nimi v rozporu, a krajský soud měl pro tuto důvodně vytýkanou vadu rozhodnutí správního orgánu zrušit. Stěžovatelka spatřuje rovněž vady správního řízení spočívající v blíže nespecifikovaných porušeních § 3 odst. 3, § 32 odst. 1 a § 46 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“). Poukazuje rovněž na to, že v jejím případě byly splněny podmínky pro udělení azylu podle § 12 písm. b) ZA. Jak již v předchozích řízeních uváděla, na Ukrajině byla pronásledována z toho důvodu, že je ruské národnosti a že vyznává sice pravoslavnou, avšak moskevskou patriarchální církev. Podle svých slov byla proto napadána slovními urážkami i fyzicky, kdy na ni lidé házeli kamení a křičeli, že má opustit kostel. Z toho důvodu do něj ani nemohla chodit. S ohledem na uvedené důvody stěžovatelka navrhla Nejvyššímu správnímu soudu, aby kasační stížností napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Zároveň požádala o přiznání odkladného účinku její kasační stížnosti, neboť návrat na Ukrajinu by pro ni znamenal nenahraditelnou újmu, protože by byla nepochybně vystavena dalšímu ponižování a obtěžování v oblasti náboženského vyznání.

Ze správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatelka přijela do České republiky autobusem z Ukrajiny přes Polsko. 14. 2. 2001 nastoupila do autobusu turistické kanceláře. Jela přes Polsko, přes přechod v Náchodě. Přejezd Polska trval asi 8 hodin. Během cesty měli v Polsku zastávku, na občerstvení a toaletu, a poté také na hranicích v Polsku. Ačkoliv měla jídlo s sebou, stěžovatelka si podle svých slov během zastávky něco málo k jídlu zakoupila. O možnosti požádat o azyl v Polsku podle svých slov nevěděla, navíc si myslela, že si své záležitosti vyřeší spolu se svou známou v Česku. Jinak jí nic v podání žádosti o azyl v Polsku nebránilo.

Řízení o rozkladu proti prvoinstančnímu rozhodnutí bylo zahájeno před účinnosti novely azylového zákona provedené zákonem č. 2/2002 Sb. Podle přechodného ustanovení čl. II odst. 2 cit. zákona se řízení o rozkladu, o kterém ministr vnitra nerozhodl do dne nabytí účinnosti tohoto zákona, dokončí podle dosavadní právní úpravy. Pro posouzení, zda rozhodnutí o zamítnutí žádosti stěžovatelky o azyl bylo důvodné, bylo tedy třeba vycházet z právní úpravy platné a účinné před účinností zákona č. 2/2002 Sb.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích v rozsahu důvodů uvedených v kasační stížnosti, avšak shledal, že kasační stížnost není důvodná.

Podle § 16 odst. 1 písm. e) ZA se návrh na zahájení řízení o udělení azylu se zamítne jako zjevně nedůvodný, jestliže účastník řízení o udělení azylu přichází ze státu, který Česká republika považuje za třetí bezpečnou zemi nebo bezpečnou zemi původu, nebude-li prokázáno, že v jeho případě nelze tento stát za takovou zemi považovat.

Podle § 2 odst. 2 ZA v původním znění se bezpečnou třetí zemí rozumí stát jiný než stát, jehož je cizinec státním občanem, nebo v případě osoby bez státního občanství stát posledního trvalého bydliště, ve kterém cizinec pobýval před vstupem na území a do kterého se může tento cizinec vrátit a požádat o udělení postavení uprchlíka podle mezinárodní smlouvy, aniž by byl vystaven pronásledování, mučení, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu. Stát není bezpečnou třetí zemí, pokud na něj lze vztáhnout překážky vycestování podle § 91, nebo pokud cizinec jeho územím pouze projížděl.

Na základě zjištění Nejvyššího správního soudu v daném případě byly dány důvody pro zamítnutí žádosti stěžovatelky jako nedůvodné z důvodu uvedeného v § 16 odst. 1 písm. e) ZA. Ve správním řízení bylo dostatečným způsobem zjištěno, že stěžovatelka přišla z Polska, tedy ze státu, který lze považovat za třetí bezpečnou zemi ve smyslu § 2 odst. 2 cit. zákona, a naopak nebylo prokázáno, že v jejím případě Polska za takovou zemi považovat nelze. Pokud jde o námitku, že stěžovatelka územím třetí bezpečné země pouze projížděla, což podle ní nelze považovat za pobyt ve smyslu § 2 odst. 2 ZA, odkazuje Nejvyšší správní soud na svou konstantní judikaturu vztahující se k právní úpravě azylového řízení před novelou azylového zákona provedenou zákonem č. 2/2002 Sb. Z ní vyplývá, že cizinec má o azyl požádat v třetí bezpečné zemi, jíž při cestě do České republiky byť jen projížděl, nebyl-li fyzicky omezen v možnosti zde o azyl požádat, neboť právo na azyl není právem na výběr země, kde by žadatel o azyl chtěl žít (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 5 Azs 17/2003 - 45 ze dne 23. 10. 2003). Azylové řízení je do značné míry založeno na principu, že cizinec pronásledovaný za uplatňování politických práv a svobod ve své vlastní zemi má o azyl požádat vždy již v první zemi, v níž má reálnou příležitost tento status obdržet nejdříve a v níž budou garantována jeho základní práva a svobody.

Stěžovatelka tedy měla i za účinnosti původního znění azylového zákona o azyl požádat v třetí bezpečné zemi, jíž projížděla při cestě do České republiky a v níž nebyla fyzicky omezena v možnosti o azyl požádat. Závěr o tom, že Polsko je třetí bezpečná země ve smyslu cit. ustanovení a že stěžovatelka měla při jejím průjezdu příležitost o azyl požádat, má oporu ve správním spise, mj. i v tvrzení stěžovatelky ve správním řízení. K vyhledání státního orgánu Polska, u kterého, resp. prostřednictvím něhož by mohla v Polsku požádat o azyl, mohla stěžovatelka využít jak přestávku na občerstvení, v rámci níž vystoupila z autobusu, nebo přestávku na hranicích, která se podle jejího vyjádření uskutečnila ještě na polské straně, kde měla rovněž možnost vstoupit do kontaktu s polskými úřady. Stěžovatelka ve správním řízení nepřímo potvrdila, že jí nic nebránilo, aby v Polsku požádala o azyl, když pouze uvedla, že jí bránilo to, že o možnosti požádat o azyl nevěděla. Je zřejmé, že stěžovatelce ve skutečnosti nikdo nebránil svobodně se v Polsku pohybovat. Skutečnost, že v místech, kde autobus v Polsku zastavil za účelem občerstvení, se nenacházel žádný správní orgán, jež by byl připravený přijmout stěžovatelčinu žádost o azyl, popřípadě že by jí mohl autobus, s nímž cestovala, ujet, není z hlediska posouzení aplikace § 16 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 2 odst. 2 ZA relevantní; hodlá-li cizinec požádat v jiné zemi o azyl, musí být připraven překonat jisté překážky. Stěžovatelce nic nebránilo v době přestávky kontaktovat relevantní polské státní orgány, a to i když se zrovna v místě přestávky na cestě Polskem v době jejího uskutečnění nenacházely. Nejvyšší správní soud tak shrnuje, že žalovaný správní orgán dospěl ke správnému závěru, že v daném případě jsou splněny podmínky pro aplikaci § 16 odst. 1 písm. e) cit. zákona. Jsou-li ve správním řízení splněny podmínky pro zamítnutí žádosti žadatele o azyl jako zjevně nedůvodné, protože tato osoba přišla ze třetí bezpečné země, pak je nerozhodné, jaké důvody vedou žadatele k žádosti o azyl, resp. zda by tyto důvody, nebyly by-li splněny podmínky aplikace § 16 odst. 1 písm. e) ZA, mohly být relevantní z pohledu § 12 ZA. Proto jsou námitky stěžovatele obsažené v kasační stížnosti, jež se týkají persekuce v zemi původu, nedůvodné, resp. ani v případě jejich prokázání by nemohlo být prostřednictvím nich zpochybněno rozhodnutí přijaté žalovaným.

Shledáno rovněž nebylo naplnění důvodu podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., konkrétně že skutková podstata, z níž správní orgán vycházel, neměla oporu ve spisech, resp. že s nimi byla v rozporu. Tuto námitku stěžovatelka dále nekonkretizuje. Podle Nejvyššího správního soudu je třeba mít za to, že hodlá-li žalovaný přijmout rozhodnutí podle § 16 odst. 1 písm. e) ZA, musí být jeho dokazování zaměřeno na prokázání skutečností rozhodných pro aplikaci cit. ustanovení a nikoliv např. na prokázání skutečností rozhodných podle § 12 cit. zákona. Z rozhodnutí žalovaného, jakož i ze správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že žalovaný si opatřil dostatečné důkazy ohledně toho, že podmínky pro zamítnutí žádosti stěžovatele o udělení azylu podle § 16 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 2 odst. 2 ZA jsou splněny. Ostatně stěžovatelka sama ve správním řízení potvrdila, že v Polsku z autobusu vystoupila; z jejích výpovědí lze rovněž dovodit, že jí žádná skutečná překážka, kromě její nevědomosti o možnosti požádat o azylu v Polsku, nebránila v možnosti požádat o ochranu podle tamního azylového práva. Rovněž splnění druhé podmínky, tj. skutečnosti, že Polsko lze považovat za třetí bezpečnou zemi, je v rozhodnutí dostatečně odůvodněno, mj. i s využitím informací o azylovém právu v Polsku a s odkazem na zprávy ministerstev zahraničních věcí České republiky a USA.

Stěžovatelka v kasační stížnosti namítá rovněž porušení procesních předpisů správním orgánem, konkrétně § 3 odst. 3, § 32 odst. 1 a § 46 správního řádu. Ze správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že je v něm založena žádost o udělení azylu, vlastnoručně psané tzv. důvody žádosti, protokol o pohovoru k žádosti o udělení azylu, který byl se stěžovatelkou proveden, jakož i zprávy o situaci v Polsku, mimo jiné z pohledu hodnocení tohoto státu

jako třetí bezpečné země. Informace obsažené v těchto listinách jsou podle Nejvyššího správního soudu řádným podkladem pro vydání rozhodnutí ve smyslu § 16 odst. 1 písm. e) ZA, neboť z nich jednoznačně vyplývá, že stěžovatelka přišla z Polska, do kterého se může vrátit a požádat o udělení postavení uprchlíka podle mezinárodní smlouvy, aniž by byla vystavena pronásledování, mučení, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu, a že zároveň nelze na Polsko vztáhnout překážky vycestování. V takovém případě žalovanému § 16 odst. 1 písm. e) ZA přímo ukládá žádost jako zjevně nedůvodnou zamítnout. Ve světle těchto úvah pak Nejvyšší správní soud posoudil rozhodnutí žalovaného a dospěl k závěru, že tento se porušení stěžovatelkou označených ustanovení správního řádu nedopustil. Výpovědi samotné stěžovatelky ve správním řízení a podklady zajištěné správním orgánem o situaci v Polsku představovaly potřebné podklady pro rozhodnutí a žalovaný tak dostál své povinnosti zjistit přesně a úplně skutečný stav věci (§ 32 odst. 1 správního řádu). Samotné rozhodnutí žalovaného o zamítnutí žádosti o udělení azylu tedy vychází ze spolehlivě zjištěného stavu věci, a po ověření, že rozhodnutí bylo vydáno v souladu se zákony, orgánem k přijetí takového rozhodnutí příslušným a že obsahuje předepsané náležitosti, nemohl Nejvyšší správní soud přisvědčit ani námitce porušení § 46 správního řádu. Ze stejných důvodů je třeba rovněž odmítnout názor stěžovatelky, že by se žalovaný dopustil porušení základní zásady správního řízení uvedené v § 3 odst. 3 správního řádu, neboť uvedené skutečnosti nenasvědčují tomu, že by se žalovaný stěžovatelčinou žádostí o udělení azylu nezabýval svědomitě a odpovědně. Nejvyšší správní soud přitom zdůrazňuje, že porušení uvedených ustanovení správního řádu nelze v žádném případě dovozovat ze skutečnosti, že v odůvodnění rozhodnutí o zamítnutí žádosti o udělení azylu jako zjevně nedůvodné se žalovaný nezabýval důvody, které by případně mohly být azylově relevantní z hlediska § 12 ZA. Proto Nejvyšší správní soud neshledal naplnění stěžovatelkou tvrzeného důvodu kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.

Nejvyšší správní soud s poukazem na výše uvedené tedy obdobně jako krajský soud dospěl k závěru, že žalobou napadené rozhodnutí bylo v souladu s § 16 odst. 1 písm. e) ZA, ve vlastním řízení pak nezjistil naplnění důvodů kasační stížnosti, a proto kasační stížnost dle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

Vzhledem k rozhodnutí ve věci samé a rovněž s přihlédnutím k § 78b odst. 1 zákona č. 325/1999 Sb., podle něhož se cizinci, který předloží doklad o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku, udělí na žádost vízum za účelem strpění pobytu, nerozhodoval Nejvyšší správní soud samostatně o žádosti o přiznání odkladného účinku podané kasační stížnosti.

Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Žalovaný správní orgán měl ve věci úspěch, nevznikly mu však náklady řízení o kasační stížnosti přesahující rámec jeho běžné úřední činnosti. Soud mu proto náhradu nákladů řízení nepřiznal (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Hotové výdaje a odměnu za zastupování soudem ustanovené zástupkyni stěžovatelky platí stát (§ 35 odst. 7 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Ustanovené zástupkyni náleží v souladu s § 11 písm. a) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), odměna za dva úkony právní služby učiněné v řízení o kasační stížnosti, tj. převzetí a přípravu zastoupení a písemné podání soudu, ve výši 2 x 1000 Kč, a dále náhrada hotových výdajů ve výši paušální částky 75 Kč za dva úkony právní služby podle § 13 odst. 3 cit. vyhlášky, celkem tedy 2150 Kč.

Uvedená částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 21. července 2005

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu